

دیدگاه‌ها و مواضع جریان اصلاح طلبی در ایران پس از انقلاب اسلامی تا سال ۱۳۸۷

وحیده اسگندری

گروه علوم اجتماعی، عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور قروه. کردستان، ایران.

Eskandari4157@yahoo.com

چکیده

در تاریخ سیاسی معاصر ایران جریان سیاسی اسلام‌گرا بزرگ‌ترین و فراگیرترین جریان سیاسی به شمار می‌رود. به گونه‌ای که هیچ یک از جریان‌های سیاسی دیگر در ابعاد وسیع آن ظاهر نشده‌اند. بعد از انقلاب اسلامی ایران شاهد به قدرت رسیدن دو جریان اسلام‌گرای مهم که امروزه اصلاح طلبی و اصول‌گرایی خوانده می‌شوند، هستیم. هدف اصلی این نوشتار بررسی دیدگاه‌ها و مواضع جریان اصلاح طلبی به عنوان یکی از جریان‌های مهم و مطرح در کشور می‌باشد. روش مورد استفاده مبتنی بر روش مطالعات تاریخی-اسنادی است. در پاسخ به سوال اصلی مقاله، که دیدگاه‌ها و مواضع جریان اصلاح طلبی کدامند؟ ابتدا به بیان مواضع سیاسی جریان اصلاح طلبی در قالب مؤلفه‌هایی چون (احزاب سیاسی، آزادی، مشارکت سیاسی و سیاست خارجی و...) پرداخته شد و در ادامه مواضع اقتصادی (خصوصی‌سازی، رشد و توسعه اقتصادی و استفاده از منابع خارجی) و مواضع فرهنگی (نظارت بر فعالیت‌های فرهنگی، تهاجم فرهنگی و اثراتری فرهنگی) مورد بررسی واقع شد.

واژگان کلیدی: جریان اصلاح طلبی، مواضع سیاسی، انقلاب اسلامی، مواضع فرهنگی-اقتصادی.

مقدمه

جریان‌های سیاسی پدیده‌ای بسیار مهم و نقش‌آفرین در تاریخ و تحولات تمام جوامع از جمله ایران به شمار می‌آیند. جریان‌های سیاسی، حرکت‌های سیاسی پویا و زنده‌ای هستند که با برخورداری از ایدئولوژی مشخص و گرایش‌های فکری درونی به مدد رهبران خود بر اقشار مختلف جامعه تأثیر می‌گذارد و جبهه، جناح، حزب، سازمان یا نهاد و گروه ویژه خود را بنیان می‌نهد. هدف نهایی جریان‌های سیاسی، کسب قدرت و استقرار نظام سیاسی مورد نظر است که آن را از طریق راهبردها و راهکارهای مختلف پی می‌گیرند. [1] با نگاهی به تاریخ معاصر ایران، به خصوص پس از سالهای ۱۳۲۰ ه. ش به بعد در می‌یابیم که جریان‌های سیاسی مختلفی در ایران فعال بوده است. اما در این میان، چند جریان عمده بیش از همه حیات سیاسی جامعه ایرانی را تحت تأثیر قرار داده اند که عبارتند از:

جریان مذهبی یا اسلام‌گرا؛ جریان ملی‌گرا یا ناسیونالیست؛ جریان چپ یا مارکسیستی؛ جریان ترکیبی یا التقاطی؛ جریان سلطنت طلب [2] هر یک از این جریان‌های پنج‌گانه نیز به زیرمجموعه‌هایی تقسیم می‌شوند. در تاریخ سیاسی معاصر ایران جریان اسلام‌گرا بزرگ‌ترین، فراگیرترین و اصیل‌ترین جریان سیاسی به شمار می‌رود که هیچ‌یک از جریان‌های فکری و سیاسی دیگر در حد و اندازه آن ظاهر نشده‌اند و تجلی عینی حضور آنها در انقلاب اسلامی نمایان می‌گردد. پس از پیروزی انقلاب تنها به فاصله چند روز در ۲۹ بهمن ۱۳۵۷ اولین تشکیلات حزبی و سیاسی جریان اسلامی به نام حزب جمهوری اسلامی با حضور پنج نفر از روحانیون برجسته نهضت اسلامی تشکیل گردید. همزمان یک تشکل روحانی دیگر به نام جامعه روحانیت مبارز که کمتر کارکرد حزبی داشت تشکیل گردید. این دو گروه نیروهای سیاسی پراکنده جریان اسلامی را گرد هم آورده و به سرعت آنان را به عنوان یک جریان سیاسی قدرتمند در صحنه سیاسی ایران فعال ساختند. از این تاریخ به بعد جریان یکدست اسلامی در کشور حاکمیت را بدست گرفت.. [3] بعد از سال ۱۳۶۷ دومین مرحله جناح بندی و جریان‌های سیاسی ادامه پیدا کرد و جامعه